

Mavzu: Soʻzlarda tovush almashishi

Naqsh – buyumlar bezagi.

Naqsh muayyan madaniyat taʼsirida shakllangan bezakdir. Bunday tasvirlardan kiyim-kechak, roʻzgʻor buyumlarini bezashda foydalaniladi. Naqshlar qadimdan baxt va farovonlik ramzi hisoblanib kelinadi.

Ayrim **k** va **q** undoshlari bilan tugagan otlarga egalik qoʻshimchalari qoʻshilganda qanday eshitilsa, shunday yoziladi, yaʼni baʼzan **k** undoshi **g** undoshiga, **q** undoshi **gʻ** tovushiga oʻzgaradi.

Masalan: tuproq – tuprogʻi, terak – teragi.

1-mashq. Oʻqing. Ajratib koʻrsatilgan otlarga egalik qoʻshimchalarini qoʻshing. Natijada qanday hodisa roʻy berdi? Fikringizni izohlang.

Turar boylikka kon togʻi,
Quyosh erur chin **oʻrtoq...** (III sh.birl).
Oʻynab oqar shoʻx **buloq...** (III sh.birl),
Mening yurtim, Oʻzbekiston.

Zebiniso Ahmedova

2-mashq. Koʻchiring. Tovush almashishi sodir boʻlgan soʻzlarni belgilang.

1. Soʻri burchagida oʻtirgan kampirning havorang koʻylagi, oq roʻmoli oʻziga yarashgan.
2. Oila jamiyatimizning eng muqaddas va ajralmas boʻlagidir.
3. Mehmonlar uchun qadrdon xonadonimizning² eshigi har doim ochiq.

3-mashq. Maqollarni o'qing. Tovush o'zgarishiga uchragan so'zlarni toping va tahlil qiling.

Namuna: boyligi = boylik + i (III sh.birl.)

Yer boyligi – el boyligi.

Harakating – sog'liging,
Mehnating – boyliging.

Erinchoq ikki ishlar,
Oxiri barmog'in tishlar.

Oila ahil bo'lsa, omad o'z
oyog'i bilan kelar.

Har ko'katning o'z suygan tuprog'i bor.

4-mashq. Berilgan so'zlarga egalik qo'shimchalaridan qo'shib, namunadagidek yozing.

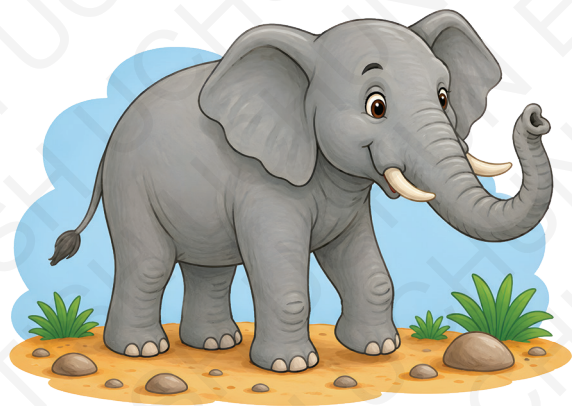
Namuna: quloq – qulog'im, quduq – qudug'i.

ertak, bo'taloq, to'garak, tirnoq, tumshuq, ko'ylak, buloq, irmoq

- Hosil bo'lgan so'z shaklini tushuntirib bering.
- Shu so'zlar ishtirokida gaplar tuzing.

5-mashq. Ko'chiring. Topishmoqning javobini toping. Tovush almashishi ro'y bergan so'zlarni aniqlang.

Qulog'i zo'r yelpig'ich,
Tumshug'ida barcha kuch.
Toshni ko'taradi dast,
Bahaybat² zo'rligi rost.

Hayvonlarning polvoni,
Hindistondir makoni.
Esga tushdimi endi,
U qanday hayvon edi?

- So'zlarda tovush almashishi nima sababdan ro'y berdi?

